

ටිබෙට් බෞද්ධ සාහිත්‍යය

මිරිස්වත්තේ විමලඥාන හිමි

ටිබෙට් බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ අන්තර්ගතය පිළිබඳව සිංහල බසින් ලියවුණ එකම ප්‍රාමාණික ලේඛනය මහාචාර්ය ඩබ්. එස්. කරුණාරත්න මහතාණන් විසින් සිංහල විශ්වකෝෂයට 'කන්-ජූර්' යන හිසින් ලියන ලද ලිපියකි. එම ලිපිය මුල් ටිබෙට් බෞද්ධ පිටකය වන කන්-ජූර් පිටකය පිළිබඳව ලියන ලද්දේ වුවත් ටිබෙට් බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ ආරම්භය හා සංවර්ධනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට එම ලිපිය ප්‍රමාණවත් වෙයි. මෙම ලිපිය ටිබෙට් බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ බිහිවීම හා එහි සංවර්ධනය පිළිබඳ සිංහල පාඨකයාගේ අවබෝධය තවදුරටත් නිරවුල් කර ගැනීමට උපකාරී වනු ඇත.

ටිබෙට් සාහිත්‍ය ව්‍යාපාරයේ ආරම්භය හා සංවර්ධනය (ලඟුඩින්)

ටිබෙට් බෞද්ධයන් අතර ප්‍රචලිත වූ එක් පුරාවෘත්තයක මෙසේ සඳහන් වෙයි. ක්‍රි.ව. 4 වැනි සියවසේ ජීවත් වූ ලා-තෝ-තොර් රජුගේ රජමාලිගයේ වහලය මතට බෞද්ධ ධර්ම ග්‍රන්ථ සමූහයක් හා රන්මුවා කුඩා ස්තූපයක් වැටිණි. රජ මේ වස්තු පූජාර්භ වස්තු ලෙස සලකා වැඳුම් පිදුම් කළ අතර ඒ අනුභවයින් ඔහු අවුරුදු එකසිය විසි අටක් ජීවත් විය. ස්වකීය පරම්පරාවේ පස්වැන්නා මේ ග්‍රන්ථවල අර්ථය දැනගන්නා බව රජුට සිහිනෙන් කියා තිබුණ හෙයින් ඔහු මේ ග්‍රන්ථවල අන්තර්ගතයෙහි අර්ථය සංස්: ආචාර්ය පනහඩුවේ යසස්සි හිමි, ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය කේ. ඒ. විරසේන, "ආසියාවේ බෞද්ධ සංස්කෘතිය" (අතිපූජ්‍ය වරායාගේ අතුල නායක ස්වාමීන්ද්‍ර අභිනන්දන ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, 2014)

පඬුවරු විබෙටයට පැමිණ බෞද්ධ පුනරුදයක් ඇති කළේ මෙම දෙවන යුගයේ මුල් කාලයේ දී ය. භාරතයේ මුස්ලිම් ආක්‍රමණ නිසා භාරතීය බුදුසමය පරිහානියට පත්වීමට සමගාමීව ක්‍රි.ව. 12 වැනි සියවසේ සිට විබෙටි බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ සංවර්ධනය ද අඩාල විය. කේසේ වුවත් 14 වැනි සියවසින් පසුවද තවත් ශතවර්ෂ තුනක පමණ කාලය තුළ මෙම විබෙටි සාහිත්‍ය ව්‍යාපාරය අධිශ්චව පැවතුණි.

විබෙටි පිටක-සාහිත්‍යය බිහි වීම

ක්‍රි.ව. 7 වැනි සියවසේ දී විබෙටයට බුදු සමය හඳුන්වා දෙන විට බුදු සමය භාරතය තුළ හා භාරතයෙන් එපිට විවිධ දේශයන්ට ව්‍යාප්තව දාර්ශනික හා සංස්කෘතික වශයෙන් සුවිශාල පරිවර්තනයකට පත් වී තිබිණි. විබෙටයට බුදු සමය හඳුන්වා දීමෙන් පසුව මහායාන, තන්ත්‍රයාන ආදී ඒ වන විට භාරතයේ, මධ්‍ය ආසියාවේ හා චීනයේ පැවති බෞද්ධ භික්ෂු සම්ප්‍රදායන් විබෙටයට සංක්‍රමණය වූ අතර ඒ සම්ප්‍රදායන්ට අයත් ධර්ම ග්‍රන්ථද විබෙටයට ලැබිණි. වැඩි වශයෙන් සංස්කෘතයෙන්, දේශීය ප්‍රාකෘත, චීන හා මධ්‍ය ආසියානු භාෂාවලින් ලියවුණ විබෙටයට ලැබුණ මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථ ක්‍රි. පූ. 2 වැනි සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. 7 වැනි සියවස දක්වා ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රදේශයන්හි රචනා වූ ධර්මග්‍රන්ථයෝය. එකී ග්‍රන්ථ ක්‍රි.ව. 8 වැනි සියවසේ සිට 17 වැනි සියවස දක්වා කාලයේ භාරතයෙන් පැමිණි බෞද්ධාචාර්යවරුන් විසින් දක්ෂ විබෙටි පරිවර්තකයන්ගේ ද සහාය ඇතිව විබෙටි බසට අනුවාද කරන ලදී. මෙසේ අනුදිත කෘතිවලින් බෞද්ධ සම්ප්‍රදායාභිමත බුද්ධ දේශනා හා ඒවායේ ව්‍යාධ්‍යාන, අටුවා හෝ ප්‍රකරණ වශයෙන් හැඳින්විය හැකි කෘති හා වෙනත් ලෞකික විෂයන්ට අයත් ග්‍රන්ථ සමූහයක් ද විබෙටයේ දී විබෙටි බසට අනුවාද වූ අතර මේ සියල්ල පසු කාලයේ දී පිටක දෙකක් වශයෙන් බෙදන ලදී.

විබෙටි පිටකය බෞද්ධ පිටක සාහිත්‍ය තුනෙන් එකකි. පාලි හා චීන ත්‍රිපිටක අනෙක් බෞද්ධ පිටක සාහිත්‍යයන් ය. විබෙටි

තන්ත්‍රයේ හා අභිධර්ම කෘතීවල බලපෑමෙන් රචනා වී තිබේ.

මූලාශ්‍රය

Banerjee, Anukul Chandra, (1984), *Aspects of Buddhist Culture from Tibetan Sources*. Firma KLM Private Limited: Calcutta.

Bhattacharyya, Benoytosh, (1980), *An Introduction to Buddhist Esoterism*, Motilal Banarsidass: Delhi.

Charles Sir, Bell, (1988), *The Religion in Tibet*. Indological Book House: Delhi.

Eva M., Dargyay, (1979), *The Rise of Esoteric Buddhism in Tibet*. Motilal Banarsidass: Delhi.

Koros, Alexander Csomo, (1982), *Analysis of Kanjur*. Sri Satguru Publications: India.

Lessing F.D. and A. Wayman, (1983), *Introduction to the Buddhist Tantric Systems*. Motilal Banarsidass: Delhi.

Schlagintweit, Emil, (1988), *Buddhism in Tibet*. Indological Book House: Delhi.

Pathak, Suniti Kumar, (1999), 'Kula in the Indo Tibetan Tantra Literature'. *Tantric Buddhism* (Ed. N.N. Bhattacharyya). Manohar: Delhi

Waddell, Austine, (1975), *Buddhism and Lamaism in Tibet*. Heritage Publishers: New Delhi.

කරුණාරත්න, ඩබ්. එස්. (1978). "කන්ජුර්", සිංහල විශ්වකෝෂය, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව: කොළඹ.